

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V izdanih je mese.

• EDINOST • izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Narodne, reklamacije in inserate prejema Upravištvu v L. Zonta 5.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu v L. Torrence • Nuova Tipografia • vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserate (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Italija do Postojne!

Kakor lansko leto, tako so se tudi letos po cerarjevem potovanju čuli glasi na Italijanskem, da ima Italija svoje naravne meje pri Postojni; italijanska vlada je bila celo primorana, avstrijsko vlado opozoriti, da je Iredenta zopet letos na nogah in da hoče napraviti, če ne kaj hujšega, vsaj nekatere demonstracije. Lanske tržaške demonstracije so imele očividni namen protestirati proti 500 letnici; razvidno je torej iz dogodkov, da so ti vrtočlanci Iredentovci letos hoteli protestovati celo proti 600 letnici na Kranjskem, in zakaj?

Ker v njih programu stoji črno na belem »dalle Alpi al mar« in ker so italijanski zemljepisci iznašli, da je naravna meja Italije tam, kjer se končajo julijske alpe, torej pri Postojni. Italijanski novejši pisatelji se gledé te teorije naslanjajo na načelo naravnih mej, o katerih so pisali nekateri njih starejši pisatelji in mejnjimi tudi imenitni Mamiani, ki je skoraj največ pisal o načelu narodnosti in mej drugim tudi dokazoval, da se čestokrat narodne meje morajo prezirati na korist naravnih mej, ker vsaka država, tudi na narodnostnem načelu sloneča, mora biti le potem dobro zavarovana, ako jo ločijo od drugih držav dobre naravne meje, visoki hribi in reke. Po tej teoriji se torej ne more ozirjemat na fragmente (male dele) narodov, kadar gre za to, da se postavljajo meje kakej narodnej državi. A mi se hočemo vpirati uprav na to teorijo laških pisateljev ter na tej podlagi dokazati, da se Italijani zelo motijo, da kažejo prav malo zemljepisnega in etnografičnega znanja, ako iščejo svoje naravne meje pri Postojni, in ko to dokazemo, nam bo toliko lažji drugi

dokaz, da Avstrija se niti ne more ozirati na peščico Italijanov živečih v Primorskih deželah in da torej ta narodnost v Avstriji nema po onej teoriji niti najmanjšega prava do uživanja vsega tega, kar še vedno uživa v Avstriji.

Kedor pozna Primorsko in Kranjsko, posebno pa Notranjsko, ta pre-dobro ve, da bi bil reber (Abdachung) alp pri Postojni prav slaba naravna meja za Italijo, ker za Postojno je še vse odprto in bi vsak Italiji enako ali primerno enako močan sovražnik mogel spodbiti jo brez velikih naravnih težav iz položaja pri Postojni ter planiti na Kras in v Vipavsko dolino, katera se razprostira skoraj do Soče. Ta meja ne bi torej bila po nikakem prava naravna meja Italije. Da bi hotela Italija pravo naravno mejo imeti, ki ima vendar v prvi vrsti namen uže naravnega varstva proti sosednej državi, (dobre strategične črte) morala bi iti še nekoliko dalje ter priti skoraj v srce avstrijskih dežel. Dokler Italijani govoré omeji na reki Soči, ima to še nekaj zmisla gledé načela naravnih mej, a Italija v obče ne bode imela nikdar tako naravno zavarovanih, v strategičnem pogledu dobrih mej proti severu, da ne bi bila naravno v večej opreznosti proti mejašem na severu, nego pa severni mejaši proti njej. Tega ne dokazuje nam le geografična lega, temveč tudi zgodovina, po kateri je znano, da so od nekdanj severna in iztočna ljudstva z največjo lehkoto prodirala v italijanske planjave in to še celo za časa svetovnih gospodarjev Rimljanov. Narava sama je tako ustvarjena, in tega ne spremené italijanski neodrešenci. O dobrih, popolnoma na vsej črti zavarovanih naravnih mejah torej Italijanom proti Avstriji še sanjati ni. Prav zato pa bi bilo za Ita-

lijo jako neprevidno, ako bi v resnici svoje meje preložila po iredentovskih nasvetih, in ako bi to tudi začasno mogla. Kedor pa pozna narodopisje ali etnografijo avstrijskega Primorja (pustimo Kranjsko, o kateri niti Iredentariji ne dvomijo, da je skoz in skoz slovenska) potem se nam pokaže poželenje nekaterih italijanskih prenapetnežev in veda nekaterih ital. učenjakov v še temnejši luči; po domače bi se reklo, da so se ti ljudje ali kar sprli s pametjo, ali pa da nima niti pojma o tukajšnjih razmerah.

Narodnost te ali druge dežele ni vtemeljena v materijalnih odnošajih, ampak v zavesti ljudstva. — Kedo je gospodar gora in rek v naši deželi? Gotovo le tisti, ki je ustvaril naravo. Hanibal je prekoračil meje alp, prekoračili so jih mnogi drugi rimljanski vojskovodje; tudi Napoleon I. jih je, in njegovi prvi vojniki so prišli v Razdrto in Postojno, ne po Rebernicah, ampak kar po robu Nanosa so udarili proti Pivki, vsi ti vojskovodje so s tem dokazali, da so pač državne meje pogojne. To je dokazal tudi kralj Alboin, kadar se je na čelu Longobardov in Slovanov pomikal v Italijanske planjave, na vrhu Nanosa zasadil svojo zastavo in od tam zrl v daljno rovan ter vsklikol: »moja je ta Italija«. A vse to še ne dokazuje narodnosti dotičnih dežel, po katerih so pustošili ti osvobodjevalci. — Narodnosti ene ali druge dežele ne določujejo taki zmagovalci, ki so le prepotovali te dežele, ampak narodnost določuje tisto ljudstvo, ki v teh deželah stalno prebiva; narodnosti ne določujejo tisti, ki so prišli prvi ali zadnji, ampak le tisti, ki še vedno v veliki večini prebivajo v deželi in kateri so v prvi vrsti navezani na obdelovanje teh dežel. Tisti narod, kateri je v večini, daje tudi

značaj deželi, proti temu načelu ne pomagajo ne stari pergamenti, ne Kandlerji, ne Carducci, ne deželni in mestni zbori, posebno kadar so izraz manjšine, ki zatira denes večino, da jutri propade zasluženi osodi zatiranja po legitimnej večini. Primorske dežele, to je Trst, Goriško, Istra, so slovenske dežele; od Idrije pa do kvarnerskih otokov je to slovenska zemlja. To dokazuje ogromna večina prebivalcev, ki govore slovensko; to dobro znajo vsi avstrijski Slovani, in dobro ve Ruska in celo Nemška, ki bi v slučaju, da bi Italijani hoteli poseči po teh deželah, če tudi morda ne branile Avstrije, a na vsak način pogonale italijanske navale nazaj čez Idrijo; kajti nobena severna vlast ne bi, iz čisto naravnih razlogov, dopustila, da bi Romanizem prestopil svoje sedanje meje in da bi se severnim ljudstvom zaprlo jadransko morje.

Državniki italijanski in sploh vsi dobro podučeni in ne fanatični Italijani to dobro znajo, in prav je, da znajo; tistim Italijanom pa, kateri tega še ne umejo, ključemo: »Najnevarnejše je, ako druge napada tak, ki stanuje v hiši brez vrat«. Da pa svojo trditev še boljše podpremo, navajamo najprej besede moža, katerega imajo Italijani, posebno pa Iredentariji, poleg Cavourja za največjega italijanskega politikarja in poslušajmo besede v imenu najpametnejših Italijanov tudi enega prvih, če ne najznamenitejšega vojskovodje, katerega so imeli kedaj Italijani; prvi je Mazzini, drugi je general La Marmora. Mazzini je bil velik sovražnik Avstriji, še večji pa Slovanom; ali kratko pred svojo smrtjo je pisal blizo tako-le: »Meja, katero je dala narava Italiji, je na Soči, do Soče še govore in umejo ljudje italijansko, da bi pa Italijani prestopili to mejo, do tega

Podlistek.

Kontovelj-Mokolán-Prosek.

(Zgodovinska črtica spisal M. Sila.)
(Dalje.)

Kakor je bilo zgor omenjeno, stala je uže l. 1335, to se ve, prav majhna kapela sv. Jerumna na Kontovelju, in jeden kapiteljski vikar je prihajal iz Trsta včas mašavat, ker ni bilo še župnikov v tržaški okolici. L. 1466 je zapustila vdova Neža Babič svojo hišo na Opčinah, da v njo pride stanovat kapiteljski vikar iz Trsta. Hodil je ta vikar tudi na Kontovelj. Še l. 1622 se začnajo matične knjige (poročne, rojstne in mrlične) na Opčinah, v kojih so vpisani tudi Kontovelci in Križani; Prosečani pa ne, ker so spadali pod Zgonik in pod župnijo Devinsko.

Za stalno so dobili Kontovelci lastnega duhovnika še l. 1766. (Vstanovno pismo 24. aprila 1766) potem ko je bilo s pismom od 22. aprila istega leta dovoljeno, da se sme vedno »svetost« hraniti v cerkvi.

Duhovniki kontoveljski so do l. 1848 bili kot kapelani, odvisni od župnije opnske, a sedaj so kot kurati ali župniki samostojni.

Vrsta provizoričnih (začasnih) kapelanov na Kontovelju: 1702—1729 Janez Starec (menda domačin); 1729 Andrej Stocha; 1731 Janez Lepinec; 1736 Karol Mi-

lost; 1744 Matej Leon; 1751 Ivan Čehovin. Stalni kapelani: 1767 Ivan Žbena (Sibern). 1784 Andrej Starec; 1788—1830 Tomaž Fišer; 1830 Josip Sanci; 1839 Matija Brauhar; 1840 Josip Kutnar; 1846 Nikolaj Dolinar; 1848 Josip Lampe. prvi neodvisni kurat (župnik); in od 1876 sedajni župnik Anton Nadrah.

Kontovelci so od nekdanj živeli se z ribarjenjem, a še več z vinarstvom in oljem. Veliko preprirov, nasprotovanja, pravn in zlobnega poškodovanja in pregonstva so morali trpeti Kontovelci, Prosečani in Križani, dokler so dobili pravico, da smejo trte saditi. Tržačani, ki so v starih časih največ dohodkov imevali od vinskega davnisa dopuščali, da bi njih »podložni« okoličani smeli po svoji volji vinograde napravljati in novih trt saditi. Kakih 50 listin hrani župniški arhiv v Proseku v zadevi vinarške srednjeveške pravde »treh občin« (i tre comuni) Kontovelj, Prosek in sv. Križ z »veličanstveno« (magnifico) občino tržaško. Te listine je veleučeni g. dr. Loser lepo vredil, ter kratak posnetek prid. l. Iz pogodbe (»concordio«) od 26. dne mardija 1545 je razvidno, da je takrat na Kontovelju bivalo le 10 gospodarjev: vsi gospodarji in očetje Kontoveljski (omnes patres familias Contouelli): »Jakob Brischia (Brišča), Križman Sonze (Sonce), Martin Starez (Starec), Mihel Chergne (Černje?), Anton Daniel (zdej: Daneu), Jakob Sanco (Sanko), Gregor Furlanich (Furlanič), Micouil Reia

(Mihovil Reja), Jurij Cligna (Jurij Klinja), in Matija Cereszner (Črešnjar)«. Torej je bilo jako malo stanovnikov. Saj še pred sto leti, t. j. 1782, je po nekem popisu hranjenem v openskem arhivu, na Kontovelju bilo 81 hiš in 383 duš, a po zadnjem ljudskem popisu l. 1880 šteje Kontovelj 897 duš.

Priimki Starec, Daneu, Sonce, Reja so se ohranili do današnjega dne; Brišča se je menda izselil v Brišče (Briščeki), malo vasic, ki v duhovskih zadevah spada pod Prosek, a ni pol tržaškim teritorijem, ampak pod Zgonikom v e. k. sežanskem okraju.

Pozneje so prišli na Kontovelj še Regenti, Grianci, Puntarji, Prašeli, Stoki, Cijaki in drugi priimki. Pokojnemu dr. Kandlerju se je ime Daneu (staro: Daniel, Danieu, Danel, žansko: Danielka in Danielica) zdelo — rumunsko! češ, da končnica eu je rumunska. A mož se je o tej stvari, kakor o mnogo drugih jako motil. Prvotno so bivali Danieli v Kontovelju in od onde so prišli tudi na Opčine, kjer jih je še več dan denes, nego na Kontovelju.

Gledé Regentov (Argent, Regent, Regent, Regent) je omeniti, da po onej listini iz l. 1545 soliti, takrat ni jih še bilo na Kontovelju. Iz druge listine l. 1673 posnemam, da so Talijani pisali: Argent — Argento, (kakor naši ljudje pravijo: Raša = Arsia, rakatet = arhitekt, rabota = arbeit), — ki je bila slavna rodbina tržaških

patričjev, ena iz onih 13 plemenitšev stare korenike, zapisanih v starej listini iz l. 1246. Imevali so posestva v okolici tržaške. Iz te rodbine so se proslavili: Just Argent tajnik cesarja Ferdinanda I., ki je l. 1548 bil cesarski poslanec v Carigradu, zato povzdignjen v grofovski stan. — Jarnej Argento, grof palatinski, cesarski tajnik, cesarski namestnik v Trstu. Peter Argento konec XVII. veka, vladni svetovalec v Gradcu, kapitan na Reki, baron. V novejšem času je neki Ferdinand dell'Argento bil načelnik mestnemu magistratu, predsednik deželne sodnije, Germanik A. pesnik na dvoru cesarja Ferdinanda II. in Peter Pavel A. latinski pesnik. Dika duhovskemu stanu sta bila: Janez Jakob Argento, cesarski vikar v Ogleju, korar stolne cerkve tržaške, ribniški arhidijakon, in l. 1668 pičanski škof (Pedena). — Vincencij baron d'Argento dekan stolne cerkve sv. Justa l. 1792, potem prošt 1797, in ves čas, ko je bila škofova stolica izpraznena t. j. od l. 1803—1818 škofov vikar (namestnik) v Trstu. Ta velečestiti gospod je bil poslednji potomec plemenite rodbine Argentov. Kontoveljski Argenti so se najprej pisali Regent, pozneje Regent (tal. Regent) in neki, ki so se v Trst preselili, pišejo se: Reggente.

Kako so različno pisali priimke, in da je torej nespamet uradno zahtevati le en jedini pravopis priimkov, to je razvidno iz imena: Grianc. Ta priimek je nastal go-

nemajo nobene pravice. Ali tudi ta mož je s tem dokazal, da ne ve ali noče znati, da tudi mej Idrijo in Sočo živé Slovani, ki se razprostirajo na severni zapad po gorah gor do nemške meje. In general la Marmora je pisal po zadnji avstrijsko-italijanske vojni, torej pod vtiskom velik-italijanske ideje: »Jaz nisem nikoli mislil na Trst, ne takrat (1866), ne pozneje, kajti recimo, da bi bil tudi Trst gledé jezika in šeg bolj italijanski, nego nemški, interesi tega mesta, v prvi vrsti trgovski, popolnoma ga vežejo na Avstrijo in Nemško. Kar je pa še bolj odločilno, to je, da je Trst obdan od slovanskega ljudstva, ki noče imeti posla z italijanskim ljudstvom, razen v trgovskem pogledu, kar koristi enim in drugim, ne da bi iz tega nastala kaka vzajemnost interesov, kateri so in ostanejo vedno različni. Ako bi pa slučajno Trst prišel pod Italijo, bilo bi to posestvo za naše (Italijansko) kraljestvo vir mnogih težav in še večjih nevarnosti.«

Ta izvrstni general in ob enem tudi diplomat je torej dobro spoznal to, kar je čisto naravno, da Italijani nemajo ničesa iskati v Trstu in sploh na Primorskem, in da so vse enake težnje Italiji ne le neprikladne, temuč celo nevarne. Trst toraj ne, kaj pa še le Postojna!

Kakor v obče znano, in ne morejo oporekati niti resni italijanski pisci, je le na Primorskem od okolo 600.000 prebivalcev, nad $\frac{2}{3}$ Slovanov; Italijanov, Nemcev in drugih narodnosti vseh skupaj pa še ni $\frac{1}{3}$, in če natančno iziskujemo, najdemo, da tudi od te italijanske manjšine je večina slovanske korenine, kar nam dokazuje na posebno sijajni način vsem znana okolščina, da imajo vsi kolovodje skrajne lahonske stranke na Primorskem slovanska imena. Vidi se tudi iz tega, da narodni kvas v Primorski je slovanski, in dokazali smo mi že večkrat, da tukaj ni po naravi narastel italijanski življenjski, nego gojili so ga na prav umetni način oni krogi, kateri so laščino na Primorskem proklicali za oficijalni ali uradni in sploh občevalni jezik. Dokazali smo torej, da Italija do Postojne je v geografičnem in etnografičnem pomenu največja nesmisel, in da mora Italija biti zadovoljna, da si more sploh zavarovati in ohraniti svoje sedanje meje, katere bi bile prav gotovo v veliki nevarnosti, ako bi jih Italija le za ped prekoračila.

Še lože pa je dokazati, da se Avstrija niti ne more ozirati na italijansko narodnost v Avstriji. Mi go-

tovo nismo za zatiranje katerega koli naroda, a tako ne mislijo oni Italijani, kateri oklicujejo Italijo do Postojne; oni hočejo v imenu načela naravnih mej siloma poitalijančiti nad pol milijona Slovanov, kakor to dela uže zdaj oficijelna Italija z Beneškimi Slovenci. Ako pa je dokazano, da naravne meje Italije niso pri Postojni, mora biti tudi dokazano, da Avstrija, oziroma Slovenci in Hrvatje imajo svoje naravne meje (bolj naravne pač ne morejo biti) na *jadranskem* morju, na Idriji in ob gorah, kder gre zdaj pontebška železnica, in ako bi Slovenci in Hrvatje, ako bi Avstrija uže ne imela teh mej, morala bi se na življenje in smrt boriti za nje, osobito pa za ono na jadranskem morju ki ne pomenja le varnosti proti sosednji državi, temuč pomenja tudi gmotno srečo naroda, ki živi za tem morjem in obstoj Avstrije kot velevlast. Ako pa italijanski politiki à la Carducci trdijo, da se mora umaknoti narodnost, če to terjajo naravne meje, po tem načelu bi morala reči tudi Avstrija: Na Primorskem so mojega slovanskega, oziroma Hrvatskega naroda naravne meje na bregovih Adrije, ob Idriji in ob gorah, ki se potezajo iz Furlanije na Koroško tja do Pontebe; ne morem in ne smem se ozirati na narodnost manjšine prebivalcev, kateri so pomešani s Slovenci in Hrvati na Primorskem, temveč moram z njimi tako postopati, kakor postopa Italija z onimi Slovenci, kateri so jej bili priklopljeni tudi k ljubi narodnostnega in načela naravnih mej. In ako bi Avstrija tako govorila, ali bi jej mogli oni zameriti, ki hočejo Italijo do Postojne? Ne! Oni sami Avstrijo učijo, kako bi morala postopati, da si še boljše zavaruje naravne svoje meje proti jugu. Mi ponavljamo, da nočemo govoriti besede zatiranju, ali kder govori interes vse države, tam je Avstriji prav tisto dopuščeno in odpustljivo, kar je Italiji dopuščeno in odpustljivo. Ako bi gospodje italijanski učenjaki vse to dobro preozgali, gotovo bi precej popravili nekatere zemljevide in zemljepisne knjige. Naj hodijo naši sosedje le pridno obiskavat postojnsko vilenico, ki je nenavadno božje čudo, kot goste jih bomo vedno prijazno sprejemali, ali naj zapamtijo dobro rek Pivčanov: »luknja je naša!«

Politični pregled.

V političnih krogih je nastala popolna tihota, toliko bolj pa se govori o koleri v Egiptu in groznem potresu na otoku Ischia.

Odsek za volilno predružačbo češkega deželnega zbora se je 30. julija konstituiral. Ko je šlo za volitev predsedstva, odbili so Nemci vsak kompromis, zato so Čehi in veliki posestniki izvolili kneza Karola Schwarzenberga načelnikom in dr. Herbsta njegovim namestnikom, zapisnikarjema pa sta bila izvoljena dr. Funke in Koran. — Poročevalec bode dr. Rieger.

V *gališkem* deželnem zboru se je zadnje dni obravnavalo o tem, kako bi se kmetje oteli iz kreppljev gališke rustikalne banke, ki kmetška posestva na boben spravlja. Poročal je o tem poslanec Zotta v imenu dotičnega odseka ter predlagal, naj bi deželni zbor najel okoli 200.000 gld. z deželnim poroštvom in z njimi ustanovil deželni kreditni zavod. Š tem denarjem bi se kmetjski dolgovi konvertirali; sklenolo se je tudi, naj bi se tako izposojeni denar, ako se ni vrnil o določenem času, iztirjeval po političnih oblastnjah tako, kakor davki. Če bo deželnemu odboru mogoče še letos dobiti potrebn denar, delati mu je na to, da

se dovoli izvenredno zasedanje deželnega zbora, ki o tej stvari vse potrebno ukrene.

Nenadno zatvorjenje *dalmatinskega* deželnega zbora daje časnikom mnogo gradiva; vsaka stranka obrača vodo na svoj mlin. «Narodni List» popisuje strmenje, katero je obudilo povsod. Še nikoli se ni zgodilo, da bi se bil deželni zbor tako nanaglo zaprl, da o tem nobeden ni vedel, in da se celo zapisnik zadnje seje ni mogel poveriti. Pripoveduje se, da so deželni poslanci prašali deželnega namestnika za uzrok in da je ta odgovoril: «Vem, ljudje bodo govorili, da sem tega jaz kriv, a to je storilo ministerstvo». — Vendar meni «Nar. List», da je deželni namestnik, baron Ivanovič, ukazal deželni zbor zapreti. — Brez uzroka gotovo «Nar. List» tega ne trdi, nam je le toliko znano, da se je baron Ivanovič uže na odpotovanje iz Zadra pripravil in tudi dan odpotovanja določil, ko je deželni zbor še zboroval.

Nyieregihazka dolgotrajna in ves svet zanimajoča pravda je končana; včeraj je sodnija naznanila sodbo, da so vsi zatoženci za nekrive spoznani in oproščeni.

Uže v četrtek zvečer je ljudstvo v Nyieregihazi razbilo okna hiše trgovca Sterna, kder so bili na večerji zagovorniki zarad umora Ester Soly-mosi toženih židov in pa državni pravdnik Szeiffert. Bati se je še večjih demonstracij po vsem Ogerskem vsled oproščenja omenjenih židov in v Požunu je ljudstvo v četrtek uže začelo tako močno razsajati, da so bili vojniki v vojašnicah pripravljani, ker je policija komaj mogla umiriti ljudstvo. Bati se je še večjih nerednosti.

Vnanje dežele.

V Turinu je 28. julija umrl *admiral Persano*, bivši glavni vodja italijanskega brodograjskega Visom. Učakal je 77 let in bil je rodem Piemontez. Znano je, da je bil iz službe odstavljen, ker je bitko pod Visom zgubil. Od takrat se ni več pečal z javnimi zadevami.

Francoski senat je sprejel člen 15. zakona o sodnijski prevredbi. Po tem členu se nekoliko odpravi neodstavljenost sodnikov; odstaviti se po tem členu sme toliko sodnikov, kolikor služb se opusti, in pa tisti, ki ne bi hoteli dovoliti v premeščenju in bi se zarad tega sami službi odpovedali.

Dopisi.

Tolmin, 31. julija.

Iz Tolmina nekdo poroča v «Sočo», da je gosp. Baldini tudi pri nas predaval o kmetijstvu, in sicer se dopisnik posebno spotika ob tem, da gospod ni poprej naznanil, da pride in da je prišel v času največjega poljskega dela; a prišel da je gotovo le zato, ker v poletnem času je na Tolminskem lepo hladno, v Trstu pa peklensko vroče. Gledé uzroka utegne dopisnik po vsem prav imeti; toda gledé naznanila se jaz prav nič ne ujemam z njim. Meni se zdi še bolj primerno, da se taka popolnoma nerazumljiva predavanja ne naznanjajo, ker vsakemu, kder bi prišel na to predavanje, žal bi mu bilo za čas in povrh vsega tega bi se moral še jeziti, ko bi se prepričal, da denar strani mečejo za taka posilna predavanja. Po mojem menjenju je najbolje, da povsod, koder bode hodil predavati g. B., posnemajo vrle Rojančane, ki so pustili gosp. B. da je predaval židom in nekemu gos. spodu Dreju, ki mora biti v resnici čuden svetnik, po tem soditi, kar smo uže o njem »lepega« čitali.

Na tak način bodo morala nehati ona predavanja sama po sebi in deželna vlada se tudi prepriča, da denar zemetuje.

Popotovalni učitelj bi moral ne le slovensko znati, temuč moral bi tudi biti dober popularni govornik, kakor so gospodje Dolenc in Povše, kateri govore popolnoma po domače. — Če še ti z domačo govorico in praktično učbo prav težavno dosežajo svoj namen, kako ga še le človek doseže, ki nima niti pojma v slovenskem jeziku. — Vlado pa prosimo,

ako nam uže hoče koristiti, naj nam za božjo voljo ne smeši pred kmetom najlepših namenov. Jaz gotovo nisem kak prenapetnež; a stvari, ki presežajo meje, tudi mene zgrejejo. — Čitali smo uže enkrat v *Edinosti* nasvet, naj se rajši popotni učitelj odpravi in dež učiteljem da naloga, da predavajo, kakor so uže. — Takrat je bilo boljše, in da se en človek spravi h kruhu, vendar ne sme trpeti vsa Primorska. T-a.

Iz Materije 29. julija.

Materijski kmetovalci se jako veselimo, ker poljski pridelek nam obeča veliko dobička do sedaj. Okoli našega polja je toča napravila precej škode, nas pa se je ognola, češ, nismo vredni, da nas Bog kaznuje.

Z to smo letošnje opasilo, katero je bilo 22 t. m. praznovali prav veselo. Imeli smo godbo, kakor je navadno vsako leto.

Godbeni glas pa se je letos vsacemu prijetniši zdel, nego druga leta. Veselo je bilo gledati, kako se je mladina sukala v narodnej obleki. Mi priletitni pa smo od daleč gledali veselo našo mladino. Sploh pa moram reči, do je bilo letošnje opasilo bolj veselo, nego druga leta.

27 t. m. smo slišali tudi godbo. A ta glas ni bil tako vesel, kakor prvi, ampak jako žalosten. Spremljala je namreč godba osemnajstletnega mladeniča Franja Šiško-viča k pogrebu, kateri je po 18. mesečni belezni izdahnil dušo. Spreveda so se vdeležili dično opravljeni vaščanski mladeniči in mladenke, obilo prijateljev in rodbina i štirje bratje in sestra, kateri so prišli iz oddaljenih krajev in žalujejo za rajnkim z roditelji vred. Bil je dober mladenič, up in veselje svojih roditeljev, mnogo so od njega pričakovali, a človek obrača, Bog obrne. Lahka naj mu bude zemlja!

Iz Brezovice dne 30. julija.

Dobro je se znano, kako »moško« je ravnal naš župan pri razdelitvi od občinskega glavarstva prejetih drevesc. Takrat smo rekli, da »delo dá možu ime!« Kako ime mu je dala ona razdelitev, to si lahko vsakedo misli. Župan sam in vsa vas je vedela — in tudi vsak kedor čita «Edinost» — da naš vsaki župan takrat ni prav ravnal.

Človek bi mislil, da se bode župan spametoval ter od takrat gledal, da bo vsem pravičen, da ne bode ravnal več po reku: »kedor prej pride, prej melje« ter da ne bode več »obračal vode na svoj in svojih priroščencev mlin«, marveč da bode spolnjeval svojo dolžnost, ter da bode vsem jednako pravičen. A z naj imamo zopet jeden slučaj, koji slika našega vaškega župana, kojega, se ve da, toplo priporočamo pri prihodnih volitvah!

Evo ga: Dne 21. t. m. je bila pri slavni c. kr. okrajnej sodnji Polgradom *dražba lova*. Pri nas je še precej divjačina; lov pa je šel do zdaj na dražbi vedno po nizki ceni, tako da se je nam — trem brezoviškim poljedelcem — smillilo, da drugi po našem svetu lové divjačino, koja dela nam na polju mnogo škode; pri tem pa nema niti občina, niti koji vaščan kaj koristi, ker lov se je oddal po najnižej ceni. Zato smo hoteli sami imeti lov. Hotel je jeden nas iti k dražbi, a župan, tudi lovec, nam je rekel, da nam ni treba delati poti ter zgubljeni časa, da uže on za nas opravi. Reklí smo mu, kar nam je tudi zatrdil, da na dražbi naj rase za naš lov do 10 gl., za kar smo mu dali vsak po jedan gl. predplačila. A glejte, kako se je vedel naš župan pri dražbi; kako moško je držal dano besedo! Na našo prošnjo in nam dano njegovo besedo se še zinišil ni ter je lov prepustil onemu, koji ga je do sedaj imel — le da je *sam župan* ostal v njegovej družbi. To delo dá našem županu zopet ime, kojega je po vsej pravici vreden. Srečni smo, dokler imamo takega župana, kojemu je toliko mari za blagostanje svojih sovaščanov, kakor za lanski sneg!

Še nekaj, naš župan nam kar nič ne javi, kakšna *oznanila* dobiva od občinskega glavarstva, kar pa je vsej vasi in občini sploh v škoto. Tako je tudi pri tem slučaju dražbe lova. Ako bi pred časom za dražbo znali, vzeli bi lov mi, ali pa še drugi, koji bi ga plačali mnogo dražje, nego je sedaj ostal in to bi bilo za nas in vso občino boljše. Narasli bi se naši mali občinski dohodi.

Ko smo našega župana vprašali, kako je z našo dražbo, izgovarjal se je mož — na vse načine, celo da ni vedel, kder je bil takrat, ko je prevzel županov posej, da bode za nas lov dražil. Tako je! Našemu županu tudi priporočamo, naj si zapomni, da morajo ženske držati jezik za zobmi ter ostati pri svojej kuhalnici, a ne se vtikati v občinske in županske reči, koje njim ne spadajo.

Ako župan sam ni zmožen županiti ter potrebuje ženskega jezika, tedaj naj se odpove županovanju!

Hvala Bogu in vsem svetnikom, da bode županova doba kmalu pri kraji ter nadejamo se, da občinski glavar si izvoli takega župana, koji bode znal izpolnjevati svoje dolžnosti ter bode tako skrbel za naše blagostanje! Sk—v.

Cerkno, 1. avgusta.

Uže sem bil skoraj pozabil znanosnega »censorja« Borodinovega, kateri

tovo za one stanovnike, ki so iz brežnega »grla« (Knorren-protuberanza-punta) ali »Grlana« (Grignano) došli v Kontovelj in se razpasi dalje po drugih selih po Krasu. Ne ugaja toliko razlaganje od »grlo« (Kehlegola). Pisano pa je to ime po listinah in cerkvenih maticah: Garlanaz, Garlianaz, Garlandez, Garlianiz, Gorlianaz, Gorlianiz, Gerlianiz, Gherlanz, Gerlanaz, Gorianez, Grilianiz, Grigianez, Grinlianiz, Grignanez, Grignanez, Gerlaniz, Gerlanec.

Od vseh teh 18 načinov vendar sedajnjemu času, ko se pravilno ima pisati edino le: Grlanec, nijeden ni več primeren.

Cerkev sv. Jerumna (Hieronima) v Kontovelju je uže stala s početka 14. veka, kajti je uže v zapisniku l. 1335.

(Dalje prihodnji.)

so tudi blizo 1500 ranjenih, katere so vse odpeljali v Napoli in ta se so spremenili palačo...

1. avgusta je prišel na Ischijo kraj sam z vsemi svojimi ministri. Kralja je pogled na razvaline...

Kralj se je zanimal za vsako stvar in tolažil nesrečneže, ter pohvalil ministre in oblastnike za hitro pomoč...

Nesrečno ljudstvo na Ischiji je kraljeva in vseh ministrov navzočnost močno potolažila...

Ta strašna nesreča nam zopet kaže, kako zginljivo majhen je človek in vsa njegova učenost...

Žrebanje drž. srečk. od 1. 1880. 2. t. m. so bile vzdignene te le serije: 610 686 1023 1831...

Tržno poročilo.

Kava. — Kupčija bila je zadnje dni še precej živahna. Prodalo se je 2000 vreč Rio po 40 do 54 glid...

Borsno poročilo. Ugodna poročila inostranska in dunajska so ugodno uplivala na tendenco naše borse...

LA FILIALE della BANCA UNION TRIESTE

s' occupa di tutte le operazioni di Banca di Cambio valuto. Accetta versamenti in conto corrente: Abbuonando l'interesse annuo per Banconote...

La Filiale della Banca Union

(Sezione Merci) s'incarica dell'acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni ed apre crediti sopra mercanzie...

Poslano.

Iz Zagrada dne 1. avgusta. Nad četr teta je, kar sem kupil kravo za svoto nad 70 glid...

Goriškem morajo Slovenci večinoma plače složiti. — zlasti taki gospodje kateri nemorejo si prihraniti za dober zajutek...

Poslano.

Podpisani se priporočajo slavnemu občinstvu in čestitej duhovščini v izdelovanje raznih navadnih in umetno kamnarskih del...

Proda se,

ali pa v najem se da ena hiša v najboljšem stanu z 5. sobami, dvorano, kuhinjo, kletjo, hlevom, poleg hiše je velik vrt z vodnjakom...

Kraljica vsih lekov. Deset let velikanskega uspeha, čudodelne zdravilne moči, je ta lek dobro poznana le v cesarstvu avstr.-oger. ampak tudi na inostranskem...

Nova tiskarna

Via Torrente št. 2. priporočajo se al. uradnijam, društvom, č. duhovščini, odvetnikom, notarjem, itd. za naročbe vsakovrstnih uradnih in privatnih tiskovin...

Nad kavarno »all' antica Torre« v II. nadstropju hiše št. 27 v ulici Riborgo, vhod natanjčno nasproti loterije, se je odprla dne 6. t. m.

NOVA BANKA.

pravilno dovoljena po visokej namestniji z odlokom št. 18401 in po slavnem mestnem magistratu z odlokom št. 3550, in sicer bode ta zavod dajal posojila na vsakovrstne javne vrednostne listine in na listke od tržaške zastavnice (Monte di pietà).

Na vse prebivalce Avstro-Ogarske.

Nujni oklic! Zarad podedovalne razdelitve so dediči 121 let obstoječe trgovske hiše Ivan Karol Kunschmidt v seji dne 1. junija t. l. sklenili, da dajo v najem dosedanje prostore...

- 4500 ženskih košulj iz najfinejšega angleškega šifona s pravimi švicarskimi vezeniškimi ušitki, resnično umetne vezarije, po glid. 1.50 komad in glid 16.50 tucat.

Mirodilnica (drogerija) G. B. ANGELI s tovarno šopkov odlikovana na kmetijsko-obrtnijske razstavi v Trstu 1. 1882. Velika zaloga...

Stiskalnice za vino. Najnovejše sisteme, trebajo le malo prostora, odtiskujejo s podvojeno hitrostjo, nego poprežne stiskalnice...